NOTA REDACȚIEI

DIVIZIA DE ISTORIA ȘTIINȚEI LA CONGRESUL NAȚIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI. BUCUREȘTI, 9–12 SEPTEMBRIE 2026

Cea de-a cincea ediție a Congresului Național al Istoricilor Români (CNIR), organizat sub egida Academiei Române şi a Comitetului Național al Istoricilor din România, afiliat la International Committee of Historical Sciences (ICHS), s-a desfăşurat în perioada 9–12 septembrie 2026 la Universitatea din Bucureşti. Totodată, acest eveniment a fost plasat sub înaltul patronaj al Preşedintelui României.

Tema principală a CNIR 2026 – Istoriografia secolului XXI: Evoluții, provocări şi oportunități – a invitat participanții la o reflecție critică asupra transformărilor profunde care au un impact asupra practicilor de cercetare şi de transmitere a cunoaşterii istorice, implicit prin raportare la surse şi lectură. Într-un context global marcat de un declin accentuat al lecturii, ale cărui efecte sunt tot mai vizibile în societate, această reflecție devine cu atât mai necesară. În acest context, dictonul ciceronian „Historia magistra vitae" este reperul care va călăuzi dezbaterile acestei ediții.

Pentru majoritatea participanților, CNIR 2026 a reprezentat un bun prilej de a reafirma rolul formativ şi orientativ al istoriei. Aceasta nu trebuie înțeleasă ca un furnizor de soluții imediate, pripite, sau de răspunsuri prestabilite, ci ca un exercițiu al gândirii critice. Cunoaşterea istorică este capabilă să ofere repere adecvate pentru interpretarea prezentului şi pentru o mai bună înțelegere a viitorului. Într-o epocă marcată de accelerare tehnologică şi de proliferarea inteligenței artificiale, fără a mai aminti decât în treacăt transformările profunde ale modului în care cunoaşterea este produsă, răspândită şi receptată, istoricii sunt invitați să-şi regândească/actualizeze, atât instrumentarul metodologic, cât şi mizele epistemice.

Lucrările CNIR 2026 au cuprins conferințe plenare, paneluri tematice, mese rotunde, prezentări de postere, o expoziție şi lansări de carte.

Printre cadrele tematice orientative pentru propunerile de paneluri tematice şi mese rotunde s-au numărat:

- Cunoaşterea istorică şi noile instrumente informatice;
- De la arhivă la cloud: digitizarea documentelor şi a arhivelor;
- Editarea critică a izvoarelor istorice şi bazele de date digitale;
- Istoricii profesionişti şi discursurile publice despre istorie;
- Statutul profesorilor de istorie în societatea românească.

Mesele rotunde au avut formatul unor discuții libere în jurul temei propuse la care au luat parte, în afara moderatorului/moderatorilor, 4 sau 5 oratori invitați şi nu au avut durata mai mare de 100 minute.

Limba oficială a Congresului a fost limba română.

Demn de menționat este că Universitatea din Bucureşti a acordat 30 burse adresate participanților sub 30 de ani (născuți după data de 1 septembrie 1996) precum şi participanților din Republica Moldova, burse care au acoperit scutirea de taxă, cazarea gratuită în cameră dublă şi celelalte facilități acordate participanților care au achitat taxa de participare).

La acest eveniment Divizia de Istoria Științei (DIS) prin Comitetul Român de Istoria Științei, Tehnicii şi Filosofiei a propus o masă rotundă cu titlul *De la arhivă la biblioteci digitale distribuite. Noile infrastructuri ale cunoaşterii în era transformării digitale*. Masa rotundă a fost prezidată de domnul profesor Tiberiu Tănase şi a avut un număr de cinci speakeri, membri şi colaboratori în cadrul DIS/CRIFST. Pe lângă aceştia, masa rotundă s-a bucurat de prezența mai multor cercetători şi profesori universitari, atraşi de subiectul propus.

Printre ideile prezentate şi dezbătute în cadrul mesei rotunde se pot enumera interesul pentru identificarea avantajelor arhivelor digitale ştiințifice, infrastructura acestora şi utilitatea acestora. Totodată, nu a fost omisă importanța modului în care aceste arhive pot comunica între ele, suportul oferit în România pentru susținerea acestor arhive şi ce anume s-a realizat în mod concret până în prezent în această direcție de cercetare.

Identificarea stadiului în care se află arhivele ştiințifice digitale din România a dus, în mod firesc, la prezentarea cauzelor pentru care România se află la nivelul prezentat în cadrul mesei rotunde. În acelaşi timp, s-a considerat ca fiind oportună şi prezentarea de proiecte care au fost duse la bun sfârşit în privința arhivelor digitale ştiințifice.

Un aspect relevant construirii unei perspective de viitor a fost şi discuția inițiată în direcția tehnologiilor emergente şi a securității cibernetice.

S-a încercat găsirea unor răspunsuri referitoare la utilitatea acestora pentru accelerarea construirii arhivelor digitale ştiinţifice.

Masa rotundă propusă de DIS/CRIFST a avut la dispoziție 100 de minute pentru desfăşurare. Numărul de întrebările adresate şi calitatea răspunsurilor oferite au reprezentat cea mai concretă dovadă a interesului ridicat pentru acest subiect.

DIVISION OF HISTORY OF SCIENCE AT THE NATIONAL CONGRESS OF ROMANIAN HISTORIANS BUCHAREST, SEPTEMBER 9–12, 2026

The fifth edition of the National Congress of Romanian Historians (CNIR), organized under the aegis of the Romanian Academy and the National Committee of Historians of Romania, affiliated with the International Committee of Historical Sciences (ICHS), took place from September 9 to 12, 2026, at the University of Bucharest. Furthermore, this event was held under the high patronage of the President of Romania.

The main theme of CNIR 2026 – 21st Century Historiography: Evolutions, Challenges, and Opportunities – invited participants to a critical reflection on the profound transformations impacting the practices of research and the transmission of historical knowledge, implicitly in relation to sources and reading. In a global context marked by a pronounced decline in reading, the effects of which are increasingly visible in society, this reflection becomes all the more necessary. In this context, the Ciceronian maxim „Historia magistra vitae" serves as the guiding benchmark for the debates of this edition.

For most participants, CNIR 2026 represented a good opportunity to reaffirm the formative and orientative role of history. History should not be understood as a provider of immediate, hasty solutions or pre-established answers, but as an exercise in critical thinking. Historical knowledge is capable of offering appropriate benchmarks for interpreting the present and for a better understanding of the future. In an era marked by technological acceleration and the proliferation of artificial intelligence – to mention only in passing the profound transformations in how knowledge is produced, disseminated, and received –historians are invited to rethink and update both their methodological toolkit and their epistemological stakes.

The proceedings of CNIR 2026 included plenary conferences, thematic panels, roundtables, poster presentations, an exhibition, and book

launches. Among the indicative thematic frameworks for the thematic panel and roundtable proposals were:

- Historical knowledge and new IT tools;
- From archive to cloud: digitization of documents and archives;
- Critical editing of historical sources and digital databases;
- Professional historians and public discourses on history;
- The status of history teachers in Romanian society.

Roundtables followed the format of free discussions around the proposed theme, featuring, alongside the moderator(s), 4 or 5 invited speakers, and did not exceed 100 minutes in duration.

The official language of the Congress was Romanian.

It is worth mentioning that the University of Bucharest granted 30 scholarships dedicated to participants under 30 years of age (born after September 1, 1996) as well as participants from the Republic of Moldova, which covered fee waivers, free accommodation in a double room, and other facilities granted to participants who paid the registration fee.

At this event, the History of Science Division (DIS), through the Romanian Committee of the History and Philosophy of Science and Technology, proposed a roundtable titled *From Archive to Distributed Digital Libraries. New Knowledge Infrastructures in the Era of Digital Transformation*. The roundtable was chaired by Professor Tiberiu Tănase and featured five speakers, members and collaborators within DIS/CRIFST. In addition to them, the roundtable enjoyed the presence of several researchers and university professors drawn to the proposed subject.

Among the ideas presented and debated during the roundtable were the interest in identifying the advantages of scientific digital archives, their infrastructure, and their utility. At the same time, the importance of how these archives can communicate with one another, the support offered in Romania for sustaining these archives, and what has concretely been achieved so far in this research direction were not overlooked.

Identifying the current state of digital scientific archives in Romania naturally led to presenting the causes for why Romania stands at the level presented during the roundtable. At the same time, it was considered opportune to present completed projects concerning scientific digital digital archives.

A relevant aspect for building a future perspective was the discussion initiated regarding emerging technologies and cybersecurity. Attempts were made to find answers concerning their utility for accelerating the construction of scientific digital archives. The roundtable proposed by DIS/CRIFST was allocated 100 minutes. The number of questions asked and the quality of the answers provided represented the most concrete proof of the high level of interest in this subject.